

Kornoelje

Voorjaar 2018 – Nummer 70

IVN Vries

Klimop

Foto: Nicolien Bottema

Vincent van Gogh: Kreupelhout
©Van Goghmuseum

Inhoud

Voorwoord	3
Klimop	4
Onbekende wesp	5
Natuurwerkdag 2017	6
Terugblik ledenenquête	7
De huismus	8
Het Esveen in Vries een pingoruïne?	11
Het Pingo programma Drenthe	13
Erik van Ommen Zeearenden	15
Tuinvogeltelling zondag 28 januari 2018	17
Jaarverslag vogelwerkgroep 2017	19
Mus	21
Tuinvogels in Yde	22
Project Welterberg	25
Een kleine selectie van leuke waarnemingen uit mijn natuurnotitieboekje	27
Moespot bij Yde: een gave pingoruïne	28
Een simpel paaltje	29
Oppervlaktewater in Drenthe,	30
Een vulkaan in de Waddenzee?	30
Herkenbare drumsolo	32
Ijsbloemen	32
Natuurnotitie: de Hommelnestmot	33
Activiteitenprogramma IVN Vries 2018	35
Steenuilwerkgroep	38
Jeugdactiviteiten IVN Vries: programma 2018	39
Activiteitenprogramma IVN Eelde-Paterswolde 2018	40
Activiteiten IVN Zuidlaren 2018	42
Het plagiaat van Beethoven	43
Colofon IVN Vries	44

hoveniersbedrijf

Sander Bosch bv

mobiel: (06) 51 31 64 62

postadres

Postbus 47

tel. (0592) 54 20 69

fax (0592) 54 43 24

9480 AA Vries

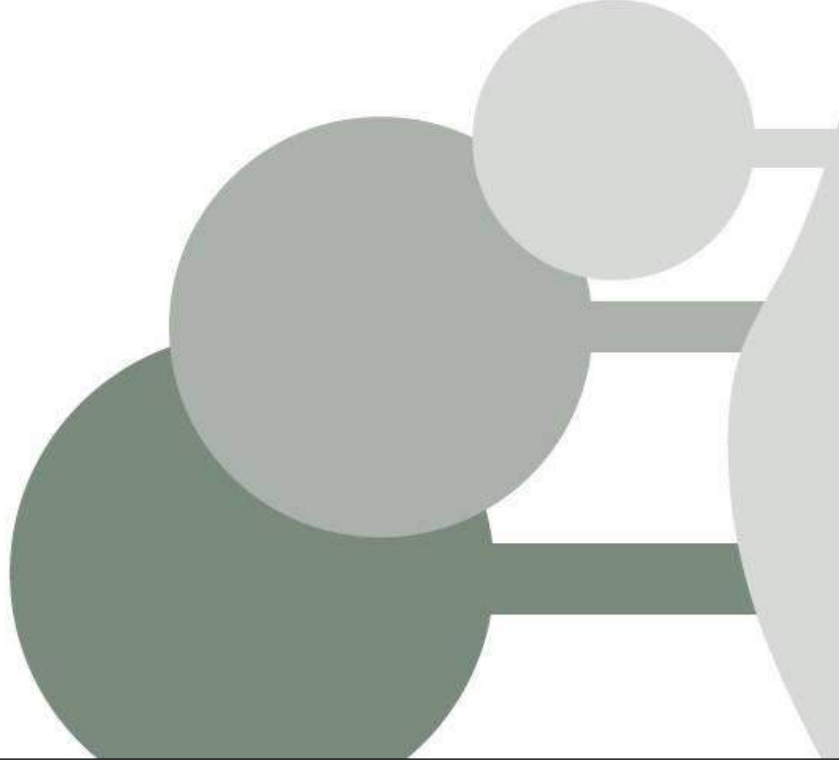
Assen

info@sander-bosch.nl

www.Sander-Bosch.nl

Ketellapperstraat 57

9403 VS Assen

Voorwoord

Zo rond begin februari wordt het wat onrustig bij ons. Het is dan nog wel winter, maar de nieuwe Kornoelje moet worden opgestart. Gelukkig sturen leden en belangstellende veel kopij in en kan de redactiecommissie er weer een mooi verenigingsblad van maken. Beiden stimuleren elkaar, denk ik.

Prachtig voor IVN Vries!

Een nieuwe Kornoelje betekent ook het voorbereiden van het nieuwe activiteitenprogramma. Dat is leuk werk. Je snuffelt eens wat rond in programma's van andere IVN afdelingen, je leest de uitgeknipte (kranten)artikelen door, maakt een keuze en gaat dan op zoek naar goede inleiders. Hopelijk is dat ook nu weer goed gelukt. We zijn blij met de mooie opkomst bij de lezingen en excursies, ook met de gasten. Fijn dat ze komen, fijn dat sommigen lid worden.

Een bijzondere activiteit die we aan het opstarten zijn betreft de aanleg van een "voedselweide" op een perceeltje grasland in De Holten. Hierbij moet je denken aan het planten van struiken, boompjes, etc. waarvan de bloeiwijze, of bloemen en de latere vruchten voedsel zijn voor insecten, vlinders, vogels en andere dieren. Bovendien willen we enkele bloemenstroken aanleggen. Het doel van de voedselweide is de diversiteit aan bomen, struiken en weidebloemen te vergroten en daarmee een betere biotoop voor m.n. insecten en vlinders te bewerkstelligen. We doen dit samen met SBB, de werkgroep "De Vriezer Holten" en in goed overleg met de Gemeente. Afgesproken is de laatste bomen te planten in het kader van de Boomfeestdag 2019. Zo kunnen ook de kinderen hun bijdrage leveren en later het resultaat bekijken.

Veel leesplezier met deze nieuwe Kornoelje en de aangeboden activiteiten voor jong en oud.

Graag tot ziens.

*Met een vriendelijke groet,
Kor Mulder, voorzitter*

Klimop

Wat een weer! Flinke vorst in de nacht en nu de lucht stralend blauw en zon! De mezen doen hun sollicitatiedansjes en jagen elkaar na door de takken. Voor de merels geen sappige pieren in het gras, dus die zitten bovenin de klimop en eten zwarte bessen. Ze zijn moeilijk te fotograferen, want zodra ik de deur uit ga verstoppert ze zich of vliegen weg. Het zijn er een stuk of zeven, trekkers uit Scandinavië, die hier overwinteren. Toen we hier kwamen wonen, bijna 50 jaar geleden, waren de bomen klimoploos. Er was blijkbaar een fase aan voorafgegaan waarin elk opklimmend takje werd verwijderd. Daardoor kenden we het verschijnsel niet.

Maar ik was een jaar of 15, toen mijn moeder me meenam naar een van Gogh tentoonstelling in het Stedelijk Museum, waar ik viel voor een donker schilderij van met klimop begroeide bomen. Prachtig vond ik dat. (Zie binnenkant omslag)

Een bloeiende weelde in het najaar

Dus toen klimop onze stookhut overgroeide was ik enthousiast. De struik ging bloeien zodra de nok was bereikt en ik was nog enthousiaster. Het was een weelde van

groengele toefjes en een geweldige najaarsbron voor bijen, zweef- en andere vliegen. Je kon eindeloos naar het af en aan vliegen kijken. Waar ik niet op gerekend had was dat de

grond plotseling bezaaid lag met glanzende, vliezige gele of roze uitgeloosde zaden en dat er overal kiemplantjes verschenen. Vorig jaar wieden ik alleen al 250 baby klimopjes in een uurtje

onder de appelboom. Dat is een werkje dat je het hele jaar kunt blijven doen. Waar je ook bezig bent in de tuin: klimop wieden. Maar ze zijn sneaky. Van de ene dag op de ander zie je dat ze stiekem in de bomen zijn geklommen, zodat het bosje achter het huis en een aantal magistrale bomen nu overdekt zijn met klimopslierten, die op hun buurt ook in bloeien uitbarsten. Voor de vogels die dat op hun geweten hadden, was het fantastisch. Opeens broedden er groenlingen in de tuin, die we nooit eerder gezien hadden en steenuilen verstopten zich erin. Dat merkte je door het schelden van wolken kleine vogeltjes, al zag je de uil zelf nooit. Ook was het de redding van een nest jonge merels die hun moeder verloren hadden. Papa nam het grootbrengen van het kroost op zich en hij was onuitputtelijk. Het nest zat tegen de muur aan de ene kant van het huis en vader vloog af en aan over het dak naar de andere kant en weer terug met zijn gele snavel vol zwarte bessen. Het benieuwde me of hij het voor elkaar zou krijgen en ja hoor, hij kreeg alle vijf jongen in zijn eentje groot. En grappig, toen ze waren uitgevlogen, bleek het nest tot de rand gevuld met uitgepoepte klimopzaden. Maar toen bleek dat de klimop de stookhut had gekraakt, het dak uit zijn voegen was, werd nieuwbouw nodig. Nu dus een absoluut verbod: geen klimop er meer tegenaan. Maar voor de bomen is het te laat. Vincent zou zijn hart hier kunnen ophalen en nog een stuk of wat van die prachtige schilderijen kunnen maken.

Nicolien Bottema

Onbekende wesp

Dit nest is onderaan het deksel van de kerkuilenkast gevonden. Het lijkt gemaakt van schraapsel van het hout van het deksel.

Wie van de lezers kan hier opheldering verschaffen?
Info graag naar Roelof Maring:
roelofmaring@kpnplanet.nl

Natuurwerkdag 2017

Foto's: Tineke Schat

Er waren ruim 40 deelnemers: welpen, scouten en volwassenen.

Overtollige lisdodden werden verwijderd in de dobbe bij de ingang Hooijdijk. Rondom het veen werd opschot geknipt en gezaagd. Onder rechts: Anja Verbers met "breaking news": het Holtveen is een pingoruïne!

Terugblik ledenenquête

Hoewel al in 2016 een enquête onder de leden van IVN Vries heeft plaatsgevonden, komen we in deze Kornoelje terug op de uitslag daarvan. De reden daarvoor is dat wij de uitslag respecteren en willen onderzoeken of wij met o.a. de inhoud van de Kornoelje voldoende tegemoet komen aan de wensen van onze leden.

De enquête is indertijd ingevuld door 22% van de leden, allen min of meer actief binnen het IVN. Uit de ingevulde persoonlijke gegevens blijkt dat de helft van de respondenten aangeeft ouder te zijn dan 66 jaar. Vrijwel alle respondenten tonen zich bezorgd over de geringe aanwas van jonge(re) leden en vrijwilligers en zij bepleiten in hun suggesties een goed en aansprekend aanbod van onderwerpen in het activiteitenprogramma en in de Kornoelje.

Eén van de suggesties was het organiseren van meer activiteiten voor de jeugd. In 2016 en 2017 zijn er verschillende activiteiten georganiseerd en u heeft in de Kornoelje 67, 68 en 69 tekst en foto's hierover kunnen vinden.

Voor de jeugdactiviteiten van komend halfjaar zie pag.39.

Een andere suggestie was het organiseren van gezamenlijke wandelingen. Zowel in het afgelopen jaar als in 2018 zijn in het programma wandelingen en/of (fiets-) excursies opgenomen. Dit jaar wordt dat beleid voortgezet: zie het activiteitenprogramma op pag.35

Verder wordt een aantal onderwerpen genoemd waarover men graag iets meer zou willen weten, ofwel door het opnemen als thema in het programma of als artikel in de Kornoelje. Als mogelijke thema's zijn genoemd: duurzaamheid, wolven, bomen, vegetatie in de buurt, e.a. Het onderwerp 'Vogels' werd een aantal keren genoemd. Wij komen hieraan tegemoet door in deze Kornoelje een artikel op te nemen over de huismus. De huismus is al een aantal jaren op rij de meest getelde tuinvogel in Nederland.

De komende tijd zullen we als redactie proberen ook aan de andere genoemde thema's aandacht te besteden. Wij vermoeden echter dat onder de lezers van de Kornoelje een schat aan kennis aanwezig is om bekend te maken bij een breder publiek. Bij deze dus een oproep: weet u het een of ander van één van de hierboven genoemde onderwerpen of heeft u veel kennis over een ander natuuronderwerp? Schroom niet dat met ons te delen en een keer als 'gastschrijver' aan de Kornoelje uw bijdrage te leveren !

Ina Maring

De huismus

Op 27 en 28 januari 2018 vond de jaarlijkse Nationale Vogeltelling plaats. Er hebben 65.030 mensen aan deelgenomen en er zijn 1.010.756 vogels geteld. De huismus is net als vorig jaar het meest geteld: 166.014 en dat is een lichte stijging ten opzichte van 2017: 158.386.

De ringmus staat op plaats 14 op de landelijke lijst en de mus die geen 'mus' is, de heggemus, staat op de 12e plaats op de landelijke lijst. In dit artikel besteden we aandacht aan deze koning van het getal, de huismus.

Kenmerken

De huismus behoort tot de familie van de Passeridae (mussen) en heeft als soortnaam *Passer domesticus*. Een huismus is stevig gebouwd, met grote snavel en verhoudingsgewijs grote kop. Mannetjes en vrouwtjes verschillen sterk qua uiterlijk.

Het mannetje heeft een grijze kruin en grijze wangen, een zwarte keel en borst, een zwart masker met witte stip achter het oog, een witte streep over de vleugels.

Opvallend is de zwarte snavel in het broedseizoen. Het vrouwtje heeft een veel minder contrastrijke tekening dan het mannetje. In de ruitijd zijn ze soms nauwelijks meer te herkennen als huismus.

Leefwijze

Huismussen zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal niet meer dan enkele

honderden meters van de broedplaats verwijderen en in het broedseizoen nog minder ver. Huismussen zijn sociale dieren: broeden, foerageren, baltsen, stofbaden nemen, slapen en uitzwermen na de broedperiode zijn allemaal activiteiten die in groepsverband plaatsvinden. Huismussen zijn stapelvoedsel voor sperwers. Eén succesvol broedsel per seizoen is niet voldoende om de populatie in stand te houden, daarvoor zijn meerdere succesvolle broedsels per jaar nodig. Plekken waar voedsel gezocht wordt moeten in de directe omgeving van schuil- en vluchtmogelijkheden liggen. Voor het duurzaam overleven is een groepsgrootte van minimaal 20 broedparen noodzakelijk.

Voortplanting en ontwikkeling

Mannetjes zoeken vanaf januari geschikte nestgelegenheid, meestal een aantal nestplekken vlak bij elkaar. Zijn de potentiële nesten aantrekkelijk genoeg, dan wordt er een vrouwtje bij gezocht door de lokroep te uiten of door in het nest te zitten en geluiden te laten horen die lijken op het geluid van jonge mussen. Al vanaf januari tonen vrouwtjes hun interesse in bepaalde nesten met bijbehorend mannetje, maar de uiteindelijke keus voor een bepaald nest kan lang op zich laten wachten.

Foto: Vogelbescherming

Vanaf dat moment bouwt het mussenpaar gezamenlijk het nest verder af en worden de eieren gelegd. Vaak gaat het om vier eieren, maar er zijn ook nesten onderzocht waar tussen de één of negen eieren zijn gelegd. Na ongeveer 12 dagen broeden komen de eieren uit. Als de kuikens uit het ei komen, wegen niet meer dan 3 gram. Gedurende deze eerste week worden de kuikens door beide ouders met klein dierlijk voedsel gevoerd. Afhankelijk van de beschikbaarheid van insecten gaan de vogels eerder of later over op plantaardig voedsel. Hoe langer insecten aan de nestjongen gevoerd kunnen worden, hoe meer kans dat de jongen gezond en in leven blijven. Na ongeveer twee weken vliegen de jongen uit. Ze blijven hierna nog enige tijd afhankelijk van de zorg van de ouders en worden nog regelmatig gevoerd. De jongen zijn pas in staat voor hun eigen voedsel te zorgen zodra de snavels hard genoeg zijn om zaden te pellen. In Nederland zijn de eerste uitgevlogen jonge huismussen al een aantal jaren begin april waargenomen.

Voeding

Volwassen huismussen zijn graan- en onkruidzadeneters en ze passen zich gemakkelijk aan aan wat maar beschikbaar is. Jonge huismussen krijgen van hun ouders dus aanvankelijk insecten zoals vliegen en muggen. Huismussen bijvoeren kan in principe het hele jaar door.

Jonge mussen

Foto: Birdsnetherlands, blogspot

Aantallen

Onder meer in Nederland is de huismussenpopulatie sinds de jaren 1970 afgenomen. In de jaren 1970 werd het aantal broedparen geschat op 1 à 2 miljoen. Tussen 1990 en 2000 is het aantal ongeveer gehalveerd. Echter, sinds 2000 lijkt het of het aantal broedparen van de huismus in Nederland stabiliseert. Verder blijkt dat in een betrekkelijk nieuwe stad als Almere, de situatie voor huismussen veel gunstiger is dan in een oude stad als Amsterdam, waar afnames van 90% plaats hebben gevonden. In Europa zijn talrijke grote huismussenkolonies geteld en internationaal is de huismus daarom geen bedreigde soort en staat deze met de aanduiding veilig op de IUCN-lijst. Sinds 2004 staat de huismus als gevoelig op de Nederlandse rode lijst om aan te geven dat de afname in aantal 'zorgelijk' is.

De oorzaken voor de achteruitgang van de aantallen huismussen na 1980 zijn niet goed bekend. Genoemd worden:

- Afname schuil- en nestgelegenheid door:
 - andere huizenbouw (minder geschikte dakpanconstructie),
 - andere tuininrichting (minder ligusterheggen) en
 - andere stedelijke inrichting (minder ruige landjes)
- Afname voedselaanbod door onder andere:
 - efficiëntere oogst-, opslag- en transportmethoden (minder verspilling graan),
 - het in onbruik raken van het uitslaan van tafelkleden,
 - het gebruik van insecticiden en stoffen als MTBE in de loodvrije benzine (minder insecten) en
 - de afname van groengebieden in steden (minder insecten).
- Toename predatie, vooral door de huiskat.

Bescherming en onderzoek

Er wordt onderscheid gemaakt tussen bescherming van de leefomgeving en bescherming van de vogel zelf. In Nederland zijn beide beschermd. De leefomgeving, ook wel habitat genoemd, is beschermd via de Flora- en faunawet. Belangrijke habitat-elementen als nesten, schuilplaatsen en gezamenlijke slaapplekken (roesten) zijn daarmee het jaar rond

beschermde. Dat houdt in dat deze habitatelementen niet zonder mitigerende (vooraf getroffen, vervangende) maatregelen mogen worden verwijderd, onbruikbaar gemaakt of afgesloten bij werkzaamheden als dakrenovaties, het aanbrengen van zonnepanelen, groenbeheer, en dergelijke. Maar ook de vogel zelf, alsmede eieren en jongen, zijn in Nederland beschermd.

Het in kaart brengen van habitatelementen van de huismus, zoals nest-, schuil- en slaapplekken, wordt sinds 2012 gedaan via het landelijke project *Zet de Huismus op de Kaart*. Dit project heeft ten doel de habitat van de huismus in kaart te brengen en te beschermen. Het inzichtelijk maken van de aantalsontwikkeling van rond de 35 soorten stadsvogels, waaronder de huismus, maakt in Nederland onderdeel uit van een landelijk project, het zogenaamde Meetnet Urbane Soorten (MUS)-project. De huismussen worden daarbij van kleurringen voorzien.

In 2011 is in Nederland de eerste Soortenstandaard van de Huismus uitgebracht in opdracht van de Dienst Landelijk Gebied. Deze soortenstandaard biedt praktische handvatten aan bedrijven die tijdens werkzaamheden met de beschermde vogel geconfronteerd worden. Doel ervan is te voorkomen dat bedrijven bij werkzaamheden de Flora- en faunawet overtreden. Deze Soortenstandaard van de huismus wordt met enige regelmaat herzien en in 2015 verscheen de tweede versie.

Ina Maring

Bronnen: websites van Stichting De Mussentoevlucht, SOVON, Vogelbescherming en Wikipedia.

Het Esveen in Vries een pingoruïne?

Op vrijdag 16 februari werd er met een groep vrijwilligers onder leiding van Anja Verbers in het kader van het Pingo project Drenthe geboord bij het Esveen in Vries. De ganzen en eenden waren er die dag niet. Hun open water onder de bomen was toegevroren.

Er werden vier boringen uitgevoerd, steeds 10 meter uit elkaar. Tot slot was er een boring onder 45 graden schuin het water in, nadat er een wak was gemaakt. We boorden tot we duidelijk op het grondwater zaten. We kwamen ook een schijnbare grondwaterspiegel tegen, maar na 20 cm was er weer droge grond. De diepte van de boringen liep uiteen van 68 cm tot 2,20 meter.

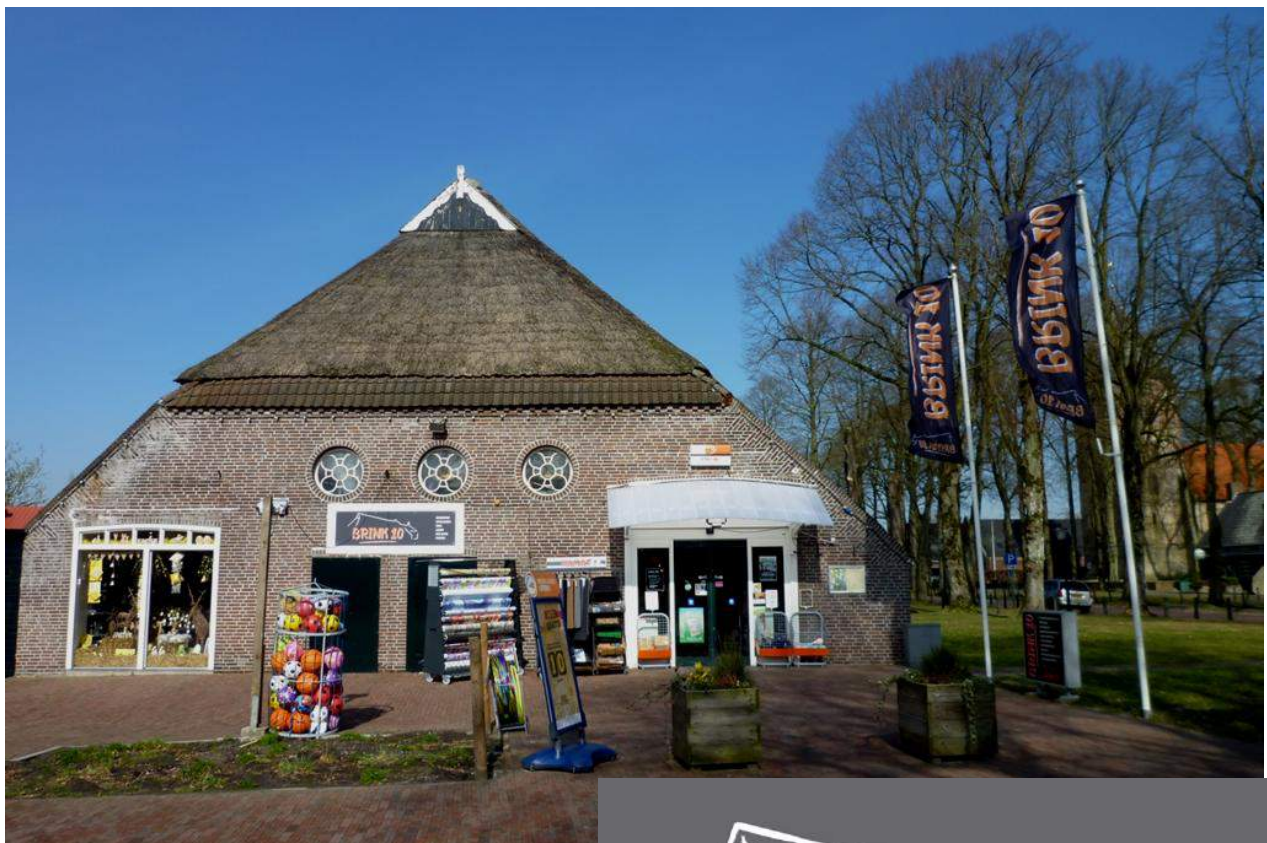

We zagen lemig-, humusrijk-, fijn zand, podzolbodem, dekzand, veen en Peelozand met glimmertjes. Kleuren die varieerden van donkerbruin, grijsbruin en roodbruin tot okergeel, lichtgeel, witachtig en zwart. Met verkleumde handen werd een mengsel van fijn zand, humus en leem drooggewreven, om de grootte van de zandkorrels te determineren met een zandtafel.

Elke boring werd langs een centimeter gelegd en bekeken op materiaal, kleur en of de grensovergang scherp, geleidelijk of vaag was.

Uit het profiel valt te concluderen, in combinatie met de kaartgegevens, dat het zeer waarschijnlijk een pingoruïne betreft (zie website www.pingoruines.nl/locaties).

Annemarie de Vries

Brink 10, 9481 BE Vries
info@brink10.nl

Het Pingo programma Drenthe

Anja Verbers van Landschapsbeheer Drenthe hield 30 januari voor het IVN Vries een boeiende lezing over pingoruïnes in Drenthe. Het Dagblad van het Noorden had twee kleurrijke pagina's gewijd aan de opzet van het programma en dat was niet onopgemerkt gebleven met een titel als: Pingoruïne, het nieuwe Hunebed. De zaal zat vol. Dat kwam goed uit, want het was de bedoeling om vrijwilligers te werven voor het veldwerk van het Pingo programma.

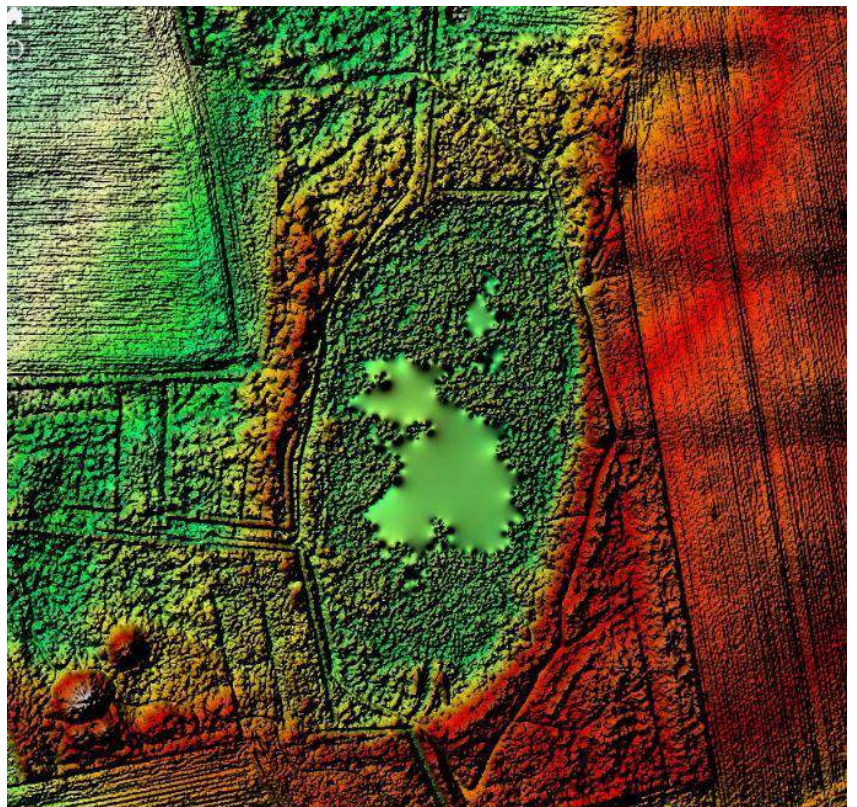
Zijn er pingoruïnes in Vries en omgeving?

De gemeente wilde graag vier locaties onderzocht hebben, o.a het Esveen, Solstede en de Ijsbaan.

De vraag is: wat zijn dit voor landschapselementen? Als het pingoruïnes zijn, moeten ze veilig gesteld worden. Als dat niet het geval is, is de vraag wat de landschappelijke waarde is. Bij de instandhouding gaat het niet alleen om de ecologie, maar ook om het ophalen van verhalen. Hoe leven die plekken in de herinnering van de mensen. De vrijwilligers voor het veldwerk konden vanaf half februari aan de slag, de deadline was 15 maart.

Het Holtveen bij Vries bleek al eerder een pingoruïne.

Op de Natuurwerkdag in november kwam Anja Verbers met "breaking news": het Holtveen is al onderzocht en het is inderdaad een pingoruïne. Er is nog een deel van een rand te onderscheiden en op hoogtekarten is de ovale vorm goed te zien, ook al is het water voor een deel verland. Soms is er bij een depressie helemaal geen water meer aanwezig, zoals bij het Boekweitveen, ook een pingoruïne. Andere pingoruïnes zijn het Witteveen bij Zeijen en het Mekelermeer bij Gees (met een diepte van 12 meter).

Hoogtekaart van het Holtveen bij Vries

Het Pingo programma Drenthe

Aanleiding tot het programma is een nieuwe geomorfologische kaart van Drenthe: het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Dit systeem is in ontwikkeling en met metingen via satellieten wordt dit systeem steeds preciezer.

Het is opvallend dat er wel 2500 depressies(laagtes) in Drenthe te vinden zijn.

Er is een rapport uit 1980 dat vennetjes beschrijft, maar daarin wordt niet naar het aardkundig aspect gekeken. Er is behoefte aan een integrale benadering.

Vanaf 2015 wordt er in Drenthe aan aardkundige monumenten gewerkt.

Verschillende mensen en diverse instanties worden er bij betrokken: het IVN, het Recreatieschap, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de Boermarke, maar ook de universiteiten van Groningen, Utrecht en Amsterdam (VU) en verder veel vrijwilligers.

Wat is een pingoruïne?

Een pingoruïne stamt uit de laatste ijstijd, uit de laatste fase van het Weichselien.

Er heerste hier toen (ongeveer 10.000 jaar geleden) een toendraklimaat met een bevroren bodem: permafrost.

Op zwakke plekken in de permafrost kon water naar boven komen. Zo ontstond er een heuvel met een ijslens, 40 meter hoog en 200 meter breed. De bodem die daar over heen lag was dun. De rek was er uit en in de zomer ontdooide er een dun laagje en dat leverde modder aan de randen. In de warmere periode, die volgde op de ijstijd, smolt de ijslens en zo ontstond er een gat in de grond. In de onderste laag ontstond weinig materiaal dat “guttia” wordt genoemd. Het is anders dan gewoon veen. Over dat guttia komt weer zand en veen.

Een verrassend groot aantal mogelijke pingoruïnes in Drenthe

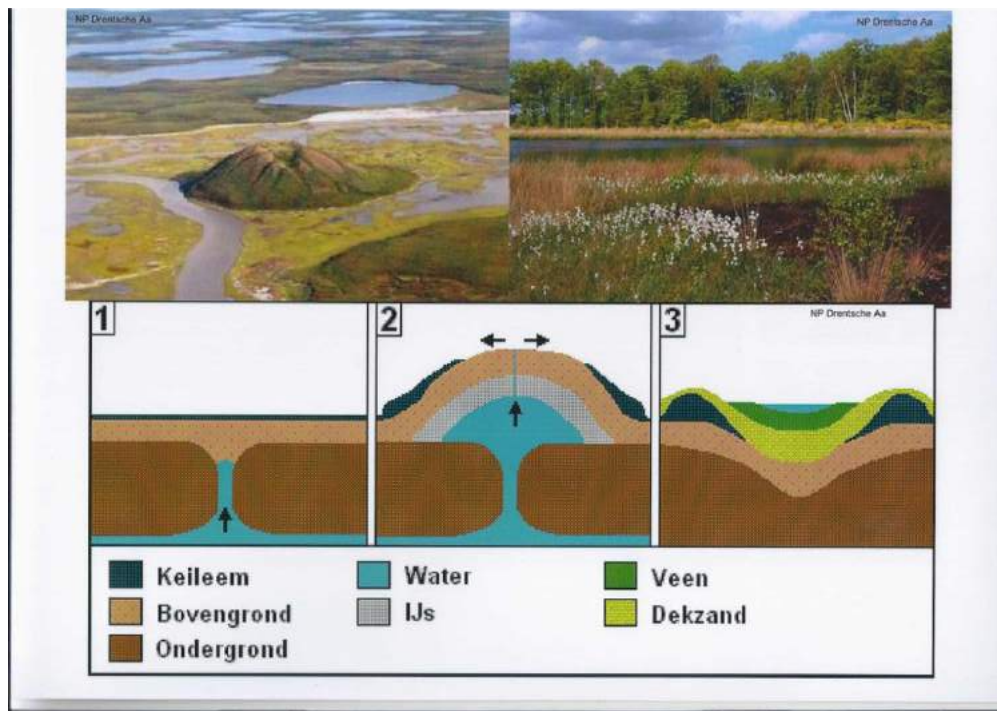
Er zijn 2500 mogelijke pingoruïnes, als we afgaan op depressies. Ze liggen verspreid over de hele provincie. Het Mekelermeer is de pingoruïne met de grootste diepte in Drenthe, nl. 12 meter. In Overijssel is er één gevonden bij Daarlen met een diepte van 20 meter.

Het kan ook zijn dat het om uitblazingskommen gaat: die zijn ook in de ijstijd ontstaan. De wind pakt het zand op, en blaast als het ware een kom uit. Die vennetjes liggen in het dekzand, ze zijn niet dieper dan zo’n 2 meter en hebben een vlakke bodem. De grootte is vergelijkbaar met de pingo. Er is open water en ze zijn weinig. De pingoruïne is dieper, heeft meestal geen vlakke bodem, maar is conisch en een beetje ovaal. Er is veen en een randwal, die overigens weggeblazen kan zijn. Vaak is

→pag.16

*Uit het boek Poldervogels
bij het Zuidlaardermeer
maart 2018*

er Peelozand op de bodem, zand dat uit het Elsterien stamt. Het is heel fijn met minuscule glimmertjes. Het wordt ook wel poesjeszand genoemd.

Een breed en enthousiast draagvlak voor het Pingo programma

Er wordt niet alleen met alle mogelijke instanties en disciplines samen gewerkt, maar er wordt ook aandacht aan educatie, recreatie en

informatie van het beleid met het oog op beheer. In de Veldwerkplaats is er overleg met en informatie van de bos- en natuur eigenaren. Welke depressies moeten veilig gesteld worden? Wat zijn waardevolle landschapselementen. Er is een handreiking voor het beleid: zoals zichtassen maken bij het Holtveen in Vries en het Taarloos Ven openhouden. In het algemeen wordt geadviseerd: alles wat de bodem beroert: niet meer doen!

De doelstelling van Educatie en Recreatie is het vergroten van het bewustzijn en het verzamelen van informatie. Het betrekken van bewoners en vrijwilligers bij beheer en onderzoek. Dat gebeurt o.a. door lezingen en excursies. Er zijn lessen ontworpen voor scholen en op middelbare scholen is veldwerk gedaan met 13-15 jarigen. In de afgelopen twee jaar is op 35 locaties met een vaste ploeg vrijwilligers, aangevuld met lokale mensen, onderzoek gedaan. Er is een Summer School gehouden op een camping in Zuidlaren.

Zie ook www.pingoruines.nl

En nu is er dus een onderzoek gestart in de gemeente Tynaarlo. De boeiende lezing van Anja Verbers leverde 14 vrijwilligers op om meteen aan de slag te gaan. Het was een geslaagde avond! Zie voor een verslag van de boringen bij het Esveen pag.11.

Annemarie de Vries

Tuinvogeltelling zondag 28 januari 2018

Al jaren doen we mee, maar dit jaar wilden we wat meer variatie aanbrengen in de voederplaatsen. Je kijkt natuurlijk naar het concurrerende aanbod van de burens... We gebruiken al jaren een krans van stro die we insmeren met pindakaas. Die hangt dan aan een vers afgezaagde tak van een struik in de parasolhouder. Maar omdat wij nog steeds geen voerhuisje met een dakje hadden, besloot ik nu zelf een huisje te maken. Het was al zaterdagmiddag 27 januari, om de vogels één dag te laten wennen had ik niet veel tijd meer. Bij het oud hout in de garage vond ik een eenvoudig bakje met schuifdeksel met 3 vakjes. Ik zaagde het bakje middendoor, de ene helft werd de bodem met 2 voerbakjes, de ander helft het dakje. Met het schuifdeksel verbond ik dakje en bakje met nietjes. Het dakje bekleedde ik met dakleer, eveneens met nietjes. Om 17.00 uur, het was al donker, hing ik het huisje op en deed er pinda's-in-de dop in en vogelzaad.

Zondagmorgen 9.30 uur

Vanuit ons slaapkamerraam keek ik naar het kastje, en ja: er zat een boomklever in! Tussen 11 uur en half 12 telden wij 10 soorten vogels. Het kastje werd regelmatig bezocht door koolmezen. Drie keer kwamen de staartmezen. Soms pikte een koolmees een pinda-in-dop naar beneden om die op de grond open te pikken. Maar, de Vlaamse gaai zat klaar om dankbaar er met de pinda van door te gaan. Wij waren héél tevreden.

Kees Langeveld

SLAGER ZIELSTRA

MEER DAN VLEES

Nieuwe Rijksweg 13
9481 AN Vries
0592542298

gzielstra@gmail.com
www.slagerzielstra.nl

WINNAAR DROGE
WORSTEN TEST 2012
DVHN

ONTLUIKEND GROEN

BLOEM & GROEN STYLING

Brinkstraat 3 - 9481 BJ Vries - Tel. 0592-543056

Bruidswerk
Rouwbloemwerk
Abonnementen
Workshops
Online bloemwerk bestellen

www.ontluikendgroen.nl

FIT4YOU

BEWEGINGSCENTRUM

Jaarverslag vogelwerkgroep 2017

Dit jaar ook vogelexcursies

In 2017 is de vogelwerkgroep een nieuwe weg ingeslagen. Vanouds richtte de werkgroep zich onder de coördinatie van Kees Bouwer uitsluitend op vogeltellingen in vastomlijnde gebieden. Vogelexcursies werden er niet georganiseerd. Bij meerdere mensen, waaronder ikzelf, bestond echter de wens om, in gezamenlijk verband, ook andere gebieden te bezoeken. Er zijn zoveel interessante gebieden in de omgeving, waar boeiende ontwikkelingen m.b.t. vogels plaats vinden. Door nu weer wat vogeltellingen te schrappen, komt er meer ruimte voor het organiseren van vogelexcursies.

Nu volgt een selectief overzicht van de uitgevoerde tellingen en vogelexcursies.

Bongeveen, herfst- en wintertellingen

We zijn gestopt met de maandelijkse tellingen van het Bongeveen. In januari en februari waren de laatste tellingen. Er zaten weinig watervogels, waarbij de vorst ongetwijfeld een rol speelde.

BMP De Holten (Broedvogel Monitoring Project)

Het kleinste vogeltje van Nederland, het Goudhaantje, is een vaste broedvogel in De Holten. Het Vuurgoudhaantje hadden we er daarentegen nog nooit waargenomen. Grootste verrassing was dan ook een territorium van het Vuurgoudhaantje afgelopen jaar. En we hebben een nieuwe nummer 1: De Merel (34 territoria) heeft het gewonnen van de Winterkoning (31). De Tjiftjaf moet dit jaar genoegen nemen met slechts een gedeelte 3e plaats samen met de Zwartkop (28).

Mijn sterke vermoeden dat er meerdere territoria Appelvink (2) in het gebied zitten komt er nu ook eindelijk eens uit. De Grote Lijster (3) heeft zich gehandhaafd t.o.v. vorig jaar. De Heggenmus (11) had dit jaar de beste score sinds we met de tellingen zijn begonnen en dat geldt ook voor de Staartmees (3). De Fitis (14) is wat uit het dal van de afgelopen jaren geklommen. De Bosuil kunnen we inmiddels tot de vaste bewoners rekenen.

Nog wat aantallen:

Vuurgoudhaantje Foto: Vogelvisie

Dodaars 1, Kuifeend 3, Holenduif 1, Koekoek 2, Grote Bonte Specht 6, Boompieper 11, Gekraagde Roodstaart 2, Zanglijster 10, Braamsluiper 1, Goudhaan 2, Boomklever 3, Geelgors 8

Meetnet Agrarische Soorten (MAS)

Vorig jaar heb ik 8 nieuwe telpunten gekregen, dit keer vlak bij Vries (west- en noordkant). Een selectie van waargenomen soorten (totaalscores): Veldleeuwerik 3, Wulp 1, Tureluur 1, Kievit 6, Holenduif 4, Boerenzwaluw 15, Gele Kwikstaart 6, Graspieper 5, Roodborsttapuit 3, Geelgors 14.

Als iemand telpunten van mij over wil nemen, graag (a.h.vd.meulen@gmail.com). Men kan natuurlijk ook contact opnemen met de coördinator MAS voor Drenthe.

Huiszwaluwen atlasblok 12-34 (Oudemolen e.o.)

Bert Warners telde 113 nesten, een flinke stijging t.o.v. het jaar er voor (95). Met name Heideheim gaat goed, met 35 nesten op 1 locatie. Ook Oudemolen (30) en Zeegse (26) moeten het vooral hebben van een beperkt aantal goed lopende nestlocaties.

Vogelexcursies

De vogelwerkgroep heeft in 2017 een begin gemaakt met het organiseren van vogelexcursies. Van de 4 excursies gingen er 3 naar het Zuidlaardermeergebied. En dat is niet zomaar. Er vinden daar ontwikkelingen plaats die wel zeer bijzonder mogen worden genoemd. Er zijn daar vogels te zien die elders in Nederland, en soms ook daarbuiten, met een lantaarntje zijn te zoeken.

In mei en september werd de Oostpolder (westkant Zuidlaardermeer) bezocht. Met een overdaad aan bijzondere vogels: o.a. Zeearend, Steltkluut, Witwangsterns, Kemphanen, Bosruiters en veel Geoorde Futen en Rietzangers.

Later in september was er ook nog een excursie naar de Westerbroekstermade polder (t.n.v. Zuidlaardermeer). Hier werd een groep Reuzensterne waargenomen en verder onder meer een groep van ca. 50 Watersnippen en opnieuw de Zeearend. In november maakten we een wandeling over het Groote Zand bij Hooghalen. Een groep van ca. 10 Kruisbekken ging pal voor onze neus in een den zitten en de Kuifmee was daar ook te zien.

De excursies worden niet vooraf gepland, maar ad hoc georganiseerd. Mensen die interesse hebben in de activiteiten van de vogelwerkgroep worden opgenomen in de mail-list. Dit verplicht verder tot niets. Wie tijd en zin heeft kan mee doen.

Anne Hielke van der Meulen

Mus

Een mooi geschreven kinderboek en prachtige illustraties, ook voor volwassenen! Het idee is eigenlijk heel simpel: een kinderboek over het leven van een mus. Het begint heel eenvoudig met het ei van een mus in een nest. Het ei komt uit en daar is Mus, de hoofdpersoon van het hele verhaal. Mus gaat natuurlijk van alles meemaken want het leven van een mus is niet zonder gevaren, dat blijkt wel. Mus is in het nest nog betrekkelijk veilig maar dat duurt natuurlijk niet lang. Al snel leert ze vliegen en wordt het gevaarlijk voor het kleine vogeltje; katten, kauwtjes, eksters, ze lusten wel een jonge mus. 's Nachts moet Mus oppassen voor ratten, steenmarters en uilen. Als dat maar goed gaat, denk je toch onwillekeurig. Maar gelukkig loopt het goed af. Mus groeit op, het wordt herfst en uiteindelijk winter. In het voorjaar komt Mus een aardig mannetje tegen.

Samen bouwen ze een nestje en aan het eind van het verhaal heeft Mus zelf jongen. Een eenvoudig verhaal dus, maar dan wel een prachtig geïllustreerd verhaal en de tekst geschreven door iemand die echt veel weet te vertellen over dit eigenwijze vogeltje. En na afloop voel je toch een grote bewondering voor dat brutale vogeltje. De auteurs zijn Hans Post en Kees Heij, de illustraties zijn van Irene de Goede. Het boek verscheen in 2006, maar de inhoud is tijdloos. Het is één verhaal in twee uitvoeringen: een eenvoudige tekst voor

hele jonge kinderen en een wat uitgebreidere tekst voor kinderen die al zelf kunnen lezen. En om voor te lezen natuurlijk! Mijn kleinzoon van vier en zijn vader (die is opgegroeid in de stad), hebben genoten van het verhaal en de prachtige illustraties.

Natuurlijk is Mus de 'hoofdpersoon', maar het boek gaat over hoe het toegaat in de dierenwereld. Mooi, spannend, verdrietig, vertederend.... net als in de kinderwereld.

Ik heb een extra exemplaar gekocht: voor kinderen die op bezoek komen.

Ina Maring

Sijtsjes in Teunisbloemen
Foto: Roelof Maring

Barmsijs Foto: Roelof Maring

*Pimpelmees in bad
Foto: Paul van der Veur*

Project Welterberg

Al sinds jaren adopteert groep 7 van OBS De Vijverstee dit stukje natuurgebied. Inmiddels is het uitgegroeid tot een waardevol natuurproject. Eigenaar van De Welterberg is Staatsbosbeheer.

De organisatie van dit project is in handen van IVN Vries en Siebren Zijlstra is de contactpersoon en leermeester voor de leerlingen van groep 7. In oktober 2017 hebben we in de klas de introductie gehad van meester Siebren, zoals de leerlingen hem noemen. Vervolgens is de klas vier vrijdagmiddagen op de fiets naar De Welterberg gegaan, onder begeleiding van juf Fenny Zandvoort en drie of vier hulpouders uit de groep. Daar werden we vervolgens in twee groepen verdeeld: de ene groep ging aan het werk, onder begeleiding van vrijwilligers van IVN. Ze deden onderhoudswerkzaamheden zoals: knippen, zagen en takken opstapelen, maar ook bomen omzagen! De andere groep ging met Siebren mee en kreeg een rondleiding over het terrein, waarbij elke keer een ander thema centraal stond. De thema's die aan de orde kwamen waren : paddenstoelen (o.a. vliegenzwam, zwavelkopjes, aardappelboleet, geweizwam, tondelzwam), heidesoorten (struikheide, dopheide), soorten bomen (o.a. eik, beuk, vogelkers, vuilboom), vogels (o.a. de specht), grafheuvels, ringslang en adder. De leerlingen hebben ook gehoord hoe men vroeger de overleden mensen ging begraven: in grafheuvels of in een houten kist, gemaakt van een boomstam, of ze werden verbrand en de as werd uitgestrooid. Er werd vergeleken met het heden en wat bleek: alles herhaalt zich. Ook kwam aan de orde: plaggen en plaggenhutten en turf.

Halverwege werden de groepen gewisseld.

Het belangrijkste van dit project is dat de leerlingen leren de natuur te beleven en dat de belangstelling wordt gewekt voor alles wat de flora en fauna en het verleden ons laten zien.

Naast deze middagen hebben we ook nog een lessenspakket over paddenstoelen gekregen voor in de klas en verzamelen we spulletjes uit de natuur voor onze natuurkast in de klas.

Ook hebben de leerlingen onder leiding van Siebren 2 middagen geknutseld in de klas. Ze hebben poppetjes van boomstammetjes gemaakt, schijfjes hout versierd met draden, een voederplank gemaakt en een nestkastje gebouwd. Het project zal worden afgesloten met een speurtocht door het gebied.

De leerlingen (en ook de juf en de hulpouders) zijn zeer enthousiast over dit leerzame project.

Fenny Zandvoort

Het beste vers... bij EMTÉ!

Lekker Vers, Voordelig & Vriendelijk!

EMTÉ Vries, Oude Asserstraat 2

Meld u aan voor de
nieuwsbrief. Kijk op:
www.emte.nl

Westerstraat 2 9481 CB Vries 0592-544393 www.slotoptiek.nl

Brillen & Contactlenzen

Ook voor:
Verrekijkers en Loepen
(Horloge)Batterijen/Horlogebandjes
Gehoorapparaten

Aangesloten bij NUVO/ANVC
Gratis parkeren voor de deur!

Een kleine selectie van leuke waarnemingen uit mijn natuurnotitieboekje

Kuifmezen en kruisbekken

8/11/'17. Samen met vogelaars Roelof en Jannes o.l.v. Anne Hielke naar Hooghalen gereden. Onze fietsen achterop. Auto geparkeerd en richting kamp Westerbork gefietst naar "Het grote zand". Fiets tegen een boom gezet en over de grote stille, kille heide gestruind. Aan de rand van de hei in een groep dennen naast kuifmezen ook een tiental kruisbekken gezien!

Veldwespen

27/10/'17. Bij het reinigen van nestkasten ontdek ik een klein wespennest met een viertal wespjes die roerloos tegen de wand zitten. Op internet (Wikipedia) gezocht en veel informatie gevonden. Het gaat vermoedelijk om een soort veldwesp. Ze lijken op de papierwespen maar zijn smaller gebouwd en het nest is kleiner en heeft geen papieren omhulsel. Deze wespen eten grote hoeveelheden plaaginsecten maar soms ook zeldzame vlinders. Ze zijn niet geïnteresseerd in zoetheid en dus geen probleem voor mensen. Steken alleen bij gevaar.

Komt volgens Wikipedia alleen voor in Limburg en Zeeuws Vlaanderen. En nu dus in Drenthe? Symptoom van klimaatverandering?

Nu ik dit maanden later schrijf zitten ze nog steeds bewegingloos binnen tegen de wand van de nestkast aan. Ik ga de ontwikkeling met belangstelling volgen!

Koperwieken

30/10/'17 plunderen de hulstbomen in onze tuin door de rode bessen te roven en te morsen. Bij onze overburen staat een enorme hulstboom waar al wekenlang van "gesnoept" wordt. Ook meerdere merels maken gebruik van deze snoepwinkel.

13/1/'18. In het plas dras weiland naast ons huis waar paarden hebben gelopen

zijn wel honderd koperwieken samen met merels aan het foerageren. De paardenmest levert waarschijnlijk veel rode regenwormen op waar ze op af komen. Dat hoorde ik bij het radioprogramma "Vroege vogels". Ze kwamen de afgelopen maanden regelmatig hier "buurten". En zijn aan het "opvetten" voordat ze vertrekken naar hun broedgebieden in Scandinavië.

Twee roodborsten

2/2/'18. Twee roodborsten in gevecht verwikkeld bij onze voerplaats. Op 12 december fotografeerde ik er een toen de eerste sneeuw gevallen was. Nu heeft zich dus een ander in het territorium gewaagd. Misschien van het andere geslacht? Dan hoop ik dat de schermutselingen tot paarvorming leiden en wie weet een nest.

Foto's en tekst: Paul van der Veur

Moespot bij Yde: een gave pingoruïne

Ten westen van Yde ligt Moespot, een klein met ijl berkenbos begroeid veentje. In dit veentje groeien karakteristieke hoogveenplanten zoals kleine veenbes, lavendelhei en eenarig wollegras en meerdere soorten veenmossen. In het kader van het Pingo programma Drenthe is hier, op initiatief van Anja Verbers van Landschapsbeheer Drenthe, onderzoek gedaan door een groep studenten en enkele vrijwilligers. Hieruit kwam naar voren dat het veentje bestaat uit een vrij gave pingoruïne met een echte randwal, die is opgebouwd uit keileem, dekzand en verspoeld keileem daar weer bovenop. Wat zeer bijzonder is aan deze locatie is dat de grondwaterspiegel centraal in de laagte op 25 cm beneden maaiveld staat, terwijl deze net voor de randwal erg diep is, meer dan 3 meter! We hebben hier dus te maken met een zeer steile schijn-grondwaterspiegel die stagneert op een dichte bodemlaag in het centrale deel. De veenvorming heeft dus grotendeels onafhankelijk van de grondwaterspiegelplaats gevonden, en geeft daarmee heel duidelijk het neerslagoverschot weer. Boringen laten verschillen in de veen-opbouw zien en daarmee dat er droge en nattere perioden waren.

Uit: Het Drentse Landschap, september 2017

Een simpel paaltje.....

Een simpel paaltje van twee meter hoog met een dwarsligger erop. Dat is volgens de Friese bioloog en uilenonderzoeker Johan de Jong de oplossing voor het relatief groot aantal kerkuilen dat wordt doodgereden in het verkeer.

De Jongs idee lijkt te werken. Sinds er een paar van die paaltjes langs de snelweg A7 bij Beetsterzwaag staan, is het aantal kerkuilen dat wordt doodgereden gedaald van dertig naar twee per jaar.

Paaltje naar paaltje

"Bij het jagen gaan kerkuilen altijd van paaltje naar paaltje," legt De Jong bij Omrop Fryslân uit. "Maar bij de wegen stonden alleen die bekende groene hectometer-paaltjes. Lang niet hoog genoeg. Als ze daar vanaf vliegen, zitten ze veel te laag en worden ze vrijwel zeker aangereden. Ook al omdat ze niet snel vliegen, hooguit vijftien kilometer per uur." De uilenkenner schat dat 60, misschien wel 65 procent van de kerkuilen zo in het verkeer om het leven kwam.

De Jong werkte vijf jaar aan de oplossing: een paaltje van zo'n twee meter hoog dat een paar meter verderop in de berm wordt geplaatst. Met een dwarsligger op de kop waarop de kerkuil rustig kan staan en zijn prooi kan observeren. "Vliegt de uil weg, dan heeft-ie direct hoogte genoeg om over het verkeer heen te vliegen," aldus De Jong.

Nog geen drie seconden

Tegelijk ontwierp de bioloog ook een klein rolletje, voor bovenop de hectometerpaaltjes. Dat rolletje maakt het voor de kerkuil eigenlijk onmogelijk om toch nog op die groene, lage paaltjes plaats te nemen. "Ik denk dat ze nog geen drie seconden stand houden. Nog geen twee!" lacht hij. Voor die tijd hebben ze allang hun toevlucht gezocht op de nieuwe paaltjes verderop.

Nu de proef die hij samen met

Rijkswaterstaat deed bij de A7 succesvol lijkt te zijn, wil De Jong snel ook elders in het land aan de gang.

Foto: Natuurpunt.be

Oppervlaktewater in Drenthe, hoe zit het met bestrijdingsmiddelen?

Op vrijdag 16 februari organiseerde de Natuur- en Milieufederatie Drenthe een symposium in het Provinciehuis over bestrijdingsmiddelen in het Drentse oppervlakte water. Aanleiding was een rapport waarin Margriet Samwel voor de organisatie 'Women for a common future' de gegevens had opgenomen van een groot aantal meetpunten in Drenthe. De Utrechtse toxicoloog Martin v.d. Berg legde uit dat de toelating van de verschillende middelen was afgestemd op hoeveelheden die onschadelijk zijn voor mensen; hij wees op de risico's voor ongeboren kinderen waarover steeds meer bekend wordt. Over de risico's van combinaties van stoffen is bijna niets bekend. Vooral in de bollenteelt worden veel middelen toegepast. De landbouw en de provincie streven naar afname.

Wat mij opviel was dat de sfeer tijdens dit symposium goed was; men luisterde naar elkaar. Een groot verschil met de bedreigingen die begin jaren '70 mij ten deel vielen toen ik bezwaar maakte tegen het schoonhouden van watergangen met een giftig middel.

Wietske Jonker-ter Veld

Een vulkaan in de Waddenzee?

Als je met de boot naar Vlieland vaart passeer je een vulkaan. Dat weet je niet en je merkt het ook niet: het betreft een zogenoemde dode vulkaan die zich bevindt op een diepte van meer dan 2000 meter. Hij wordt Zuidwalvulkaan genoemd en is bij toeval ontdekt.

Ontdekking

In 1970 mocht de Franse oliemaatschappij Elf Petroland naar gas boren in de Waddenzee. Seismisch onderzoek had uitgewezen dat deze locatie tussen Texel en Vlieland veelbelovend was. Er werd inderdaad gas gevonden maar dat niet alleen. Men stuitte op een type gesteente dat aanvankelijk niet kon worden thuisgebracht. Geologisch onderzoek wees uit dat het van vulkanische oorsprong was. Men had toevallig in de kraterpijp van een oude vulkaan geboord! Behalve dit boorgruis was er nog een aanwijzing dat er sprake was van een vulkaan: de temperatuur. Op een

diepte van 2000 meter is het normaal gesproken 100 graden Celsius, maar hier was het bijna 135 graden.

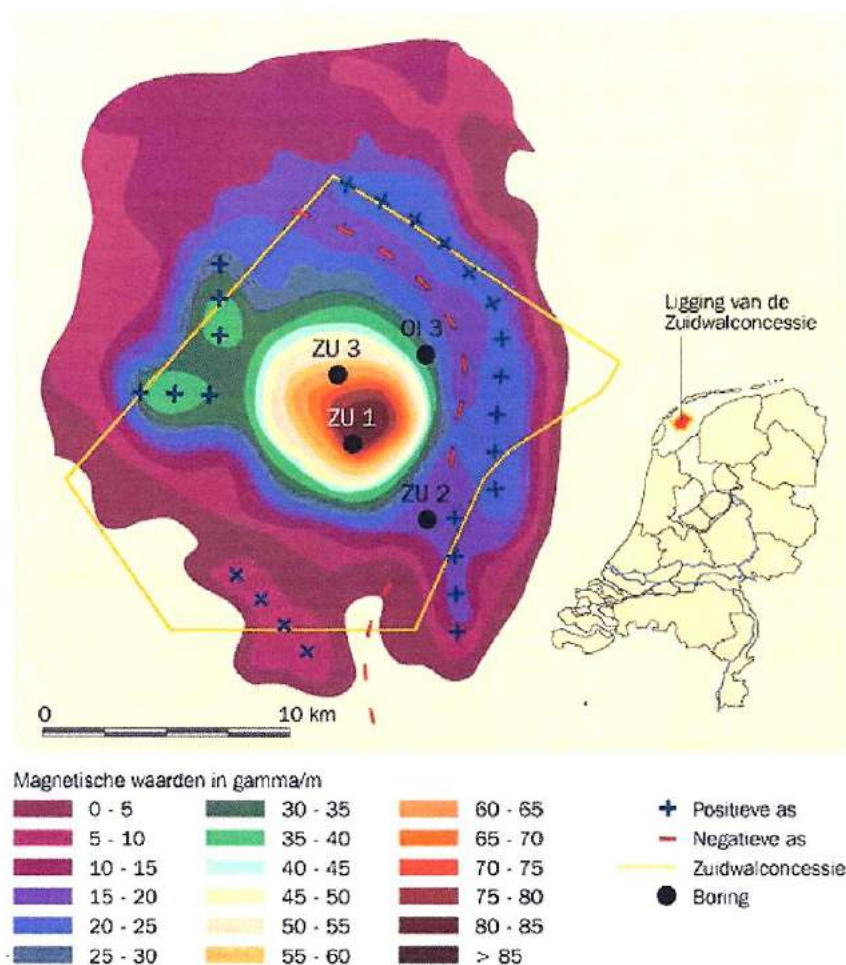
Zuidwal

Nader onderzoek wees uit dat de vulkaan uit de Jura stamt, zo'n 200 tot 144 miljoen jaar geleden. Het was een hoge, steile vulkaan met korte explosieve uitbarstingen, zoiets als de Vesuvius. De vulkaan vormde een belangrijke barrière in het landschap. Het bekken ten noorden van de vulkaan stond in open verbinding met de zee, terwijl in het zuidelijk deel van het bekken de zee niet kon doordringen. De vulkaan heeft 12 miljoen jaar gewerkt.

Magnetisch veld

De vulkaan heeft niet alleen invloed op de temperatuur. Ook het aardmagnetisch veld wordt op die locatie verstoord. Het oude vulkanische gesteente is magnetisch, zodoende. Op het kaartje zijn die afwijkende magnetische waarden aangegeven.

Heim Meijerink

Herkenbare drumsolo

Spechten tikken niet zomaar wat. Met hun geroffel geven ze hun visitekaartje af aan soortgenoten. Elke specht heeft zijn eigen drumsolo, ontdekten Poolse wetenschappers. Mannetjes en vrouwtjes gebruiken de roffels om potentiële partners aan te trekken en rivalen af te schrikken. Ze onderscheiden zich met de snelheid van de tikken en met het aantal tikken dat samen een roffel vormt. De onderzoekers maakten geluidsopnamen van ruim veertig grote bonte spechten en analyseerden de drumpatronen. In verreweg de meeste gevallen (86 procent) slaagden ze erin aan te geven welke roffel bij welke vogel hoorde. Volgens de onderzoekers geven de dieren met de duur van hun drumwerk mogelijk aan hoe fit ze zijn. Voor

een langdurige solo hebben ze sterke rug- en nekspieren nodig, schrijven de auteurs in *Plos One*. Een specht kan tot tien keer per seconde met zijn snavel tegen een boom tikken.

Volkskrant 10-2-18

Ijsbloemen

Foto: Jan Westerhof

Natuurnotitie: de Hommelnestmot

Schoonmaakactie nestkasten levert iets opzienbarends op

16/2/18

In een van de nestkasten was onder een vermoedelijk restant van een mezenest nog iets anders gebouwd. Het zat echt muurvast en bestond uit oersterk vezelig materiaal dat je niet met je vingers uit elkaar kon trekken. Ik gebruikte een paletmes en zag

toen een structuur van langgerekte cocons. Ik dacht aan een hommelnest maar belde voor de zekerheid met Nicolien

Bottema. Die opperde dat het misschien van een *hommelnestmot* was en dat ik maar eens op www.natuurkieker.nl moest zoeken. Daarop vond ik duidelijke informatie en ja hoor! Het blijkt inderdaad een spinsel te zijn van die kleine vlindersoort. Vervolgens ben ik ook nieuwsgierig geworden naar de inhoud van die cocons en heb er een paar opengesneden. Witte onvolgroeide larven werden zichtbaar. Volgens de natuurkieker moet er eind mei een vlindertje uit komen. Ik ben nu van plan om dit spinsel ergens in de garage te bewaren om te zien of ze later uitkomen.

Paul van der Veur

Formido

deco bouwmarkt

Formido Tynaarlo

Onlandweg 5

Tel. 0592 - 541 714

Activiteitenprogramma IVN Vries 2018

Maart 2018

Dinsdag 20 maart. Algemene Ledenvergadering IVN Vries.

Aanvang **19.30 uur** in het dorpshuis “De Pan”, Vries.

Na de pauze de inleiding “**Ontdek De Onlanden**”, door IVN Natuurgids en excursieleider René Dantuma.

Door de inrichting van waterbergingen, in combinatie met natuurontwikkeling is rond de stad Groningen een oplossing gevonden voor het waterafvoerprobleem. Het oude laagveen weidegebied is veranderd in een doorstroommoeras met een rijke ecologie. De snelle biotoopverandering maakt De Onlanden uniek in Nederland. De presentatie omvat aspecten van geomorfologie, waterhuishouding, landschappen en de levende natuur van het gebied.

De lezing wordt afgerond met een fietsexcursie naar het gebied op 11 april, o.l.v. René Dantuma.

April 2018

Woensdag 11 april. Fietsexcursie: Ontdek De Onlanden.

Van 10.00 tot 12.00 uur. Start bij De Onlanderij, Madijk 1 in Eelderwolde. Toegang tegenover Borchsingel 43, Eelderwolde.

Rondleiding door René Dantuma, IVN Natuurgids.

Als vervolg op de inleiding “Ontdek de Onlanden” zal de excursie ons langs de verschillende landschappen met hun eigen biotoop voeren. Ook de nieuwe uitkijktoren geeft een prachtig uitzicht over het gebied. Na afloop is er koffie in De Onlanderij. René Dantuma, Bram Visch en Pieter Zaal hebben voor de Natuurgidsenopleiding Drenthe 2015-2017 een indrukwekkende “Gids voor De Onlanden” geschreven.

Vrijdag 20 april. Lezing en excursie over mieren.

Lezing om 10.00 uur in het theehuis “De Bosrand”, Donderseweg 7, Norg. Aansluitend een excursie tot 13.30 uur in de directe omgeving.

Lezing en excursie door Pauline Arends en Diliaan Welink

Mieren kom je overal tegen. Ze spelen een belangrijke rol in de ecosystemen van bossen en heide. Steeds meer mensen hebben belangstelling voor mieren. Maar met welke soort heb je te maken? Naast een toelichting op hun leven bekijken we enkele determinatiekenmerken onder de binoculair. In het veld leer je nesten herkennen en de algemene soorten op naam te brengen.

Boswachter (SBB) Pauline Arends won dit jaar de "Vrouw in de Media Award Drenthe", voor de bevestigende manier waarop ze de natuur in Drenthe op de kaart zet.

→ *Vertrek met auto* vanaf de Brink 9.40 uur. Vertrek met fiets vanaf de Brink om 9.30 uur.

(voorstel is om brood en drinken mee te nemen voor de picknick)

Zaterdag 21 april. Plantenruilbeurs op het landgoed "Bosch en Vaart".

Van 10.00 tot 12.00 uur staat de koffie/thee klaar.

Om 11.00 uur is er een korte rondleiding.

Opnieuw is de ruilbeurs in de tuin van "Bosch en Vaart", Groningerstraat 32, Vries. Iedereen, ook niet-leden is welkom. Parkeren aan het kanaal.

Ingang naar de tuin/oranjerie langs het koetshuis.

Mei 2018

Donderdag (Hemelvaartsdag)

10 mei. Koken uit de natuur.

Van 13.30 tot 16.30 uur bij "Plaats de Wereld", Westerstraat 26a Vries. Een leuke workshop voor het hele gezin in samenwerking met "Plaats de Wereld".

Onder deskundige leiding leer je tijdens een wandeling eetbare planten herkennen en oogsten. Met de oogst gaan we de keuken in en maken lekkere hapjes die we daarna opeten.

Volwassenen € 10, kinderen gratis

Graag vooraf aanmelden: 0592

795340, of info@plaatsdewereld.nl

Woensdag 16 mei.

Fietsexcursie naar Klooster Yesse, tussen Hunze en Drentsche Aa.

Van 13.30 tot 17.00 uur. Start en aankomst bezoekerscentrum Klooster Yesse, Essen7, Haren.

Begeleiding door Hans Punte, IVN Natuurgids.

Klooster Yesse (een voormalig vrouwenklooster 1215-1594) bezat 3400 ha grond en reikte van de oude Hunze tot aan het Hoornse Diep en van Groningen tot in het hart van

Haren. De fietstocht gaat langs de randen van dit gebied, door sterk wisselende landschappen met archeologische sporen, langs oude en nieuwe natuur en vele memorabele plekken. De tocht geeft een goede indruk van de betekenis van klooster Yesse voor dit gedeelte van het oude Gorecht.

De route is grotendeels verhard, een klein gedeelte is steenslag. Lengte is ong. 30 km.

Oktober 2018

Dinsdag 2 oktober. Agrarische natuur in Drenthe.

Aanvang 20.00 uur in het dorps huis “De Pan”, Vries.

Lezing door Tjitske de Groot, procesmanager en projectleider “Agrarische Natuur Drenthe”.

Wat zijn de uitdagingen waarvoor de agrarische sector staat? Hoe de sprong te maken naar een sterke duurzame en toekomstbestendige landbouw- en voedselketen.

De kernopdracht van de provincie aan “Agrarische Natuur Drenthe” is het agrarische natuur- en landschapsbeheer vorm te geven, samen met gemeenten, terreinbeheerders, boeren en bewoners/vrijwilligers in het werkgebied.

IVN Vries doet daar volop aan mee!

November 2018

Zaterdag 3 november.

Natuurwerkdag in het Holtveen.

Start om 9.30 uur bij de paardenstal aan het zandpad. Einde ongeveer 14.00 uur.

Verwijderen houtopslag, onderhoud wandelpaden, enz. door jong en oud. Doet u ook weer mee?

Voor materiaal, gereedschap, koffie/thee/soep en broodjes wordt gezorgd.

Aanmelden bij Sipke Sikkes,

sikkesvanelk@hetnet.nl

of 0592 543497

Minimumbijdragen IVN Vries 2018:

Leden, huisgenoten en donateurs
Zie website: www.ivn.nl/vries

Steenuilenwerkgroep

Steenuil Foto: Tubantia

Zojuist heeft er een herstart plaatsgevonden van de Steenuilenwerkgroep Eelde-Paterswolde. Dit keer doet Vries ook mee en vormt naast E-P een aparte subgroep. Hierbij hebben we de mogelijkheid om het kunstje af te kijken bij E-P, waar diverse mensen reeds ervaring hebben met het plaatsen en onderhouden van nestkasten e.d. De werkgroep in Vries wordt gecoördineerd door Erna van Elk (sikkesvanelk@hetnet.nl). Hoe meer mensen meedoen, des te meer kunnen we ondernemen.

Anne Hielke van der Meulen

**ELECTRO
WORLD**
SPECIAALZAAK

TOLNER

BEELD - GELUID - HUISHOUDELIJKE APPARATUUR

Eigen Technische Dienst

Jeugdactiviteiten IVN Vries: programma 2018

Schoolprojecten

De schoolprojecten met de Vijverstee en de Holtenhoek zijn doorlopend. In het winterseizoen wordt gewerkt op de Welterberg en in het Holtveen. Dat gebeurt in combinatie met diverse educatieve activiteiten. Zie het verslag op pag. 25.

Daarnaast organiseert onze werkgroep Jeugd spannende activiteiten voor kinderen van 7 t/m 12 jaar. Coördinator van de werkgroep is Inneke Brouwer.

“Op ontdekkingstocht in de natuur”

Zondag 15 april: Wat vliegt en broedt daar?
Weidevogels spotten in de Oostpolder.
Hoe laat? 14.00 uur – 16.00 uur

Zondag 15 juli: Op avontuur in het water.
Waterbeestjes zoeken in het Oudemolense diepje.
Hoe laat? 14.00 uur – 16.00 uur

Woensdag 10 oktober: Toveren met herfstvruchten.
Knutselen bij Plaats de Wereld.
Hoe laat? 15.00 – 17.00 uur

Woensdag 17 oktober: Op reeënsafari.
Reeën spotten in/rond Vries.
Hoe laat? 17.00 – 19.00 uur

Kosten: € 10,00 voor de hele serie, € 2,50 per activiteit (als de kosten te hoog zijn mag een kind ook gratis mee).

Via Trias wordt op de scholen een flyer uitgedeeld, waarin een inschrijfformulier is opgenomen en verdere info.

Activiteitenprogramma IVN Eelde-Paterswolde 2018

Voor bepaalde lezingen/excursies kan een geringe bijdrage worden gevraagd

Dinsdag 27 maart 2018

Algemene ledenvergadering

Voor de pauze de vergadering, na de pauze een lezing over natuur en landschap van enkele Zuid-Afrikaanse landen door Sieds Rienks.

Locatie: Ons Dorpshuis, Bähler
Boermalaan 4, Paterswolde,
20.00 uur.

Zaterdag 7 april 2018

Plantenruilbeurs

Het aanbod van planten tijdens de plantenruilbeurs is elk jaar een verrassing. Natuurlijk zijn er de bekende Gele Bonte dovenetel, Zenegroen, Maagdenpalm en Vingerhoedskruid. Maar ook soorten waarvoor een boek nodig is om ze op naam te brengen. Soms heb je het geluk dat iemand met een tuin vol bijzonderheden planten inbrengt. Het is raadzaam 7 april op tijd te komen in de tuin van Jopie Kardol, Esweg 23 in Eelde. De beurs is van 10:00 - 12:30 uur. Koffie staat klaar!

Alleen inleveren of ophalen (bij voldoende voorraad) van planten is ook mogelijk.

Zondag 20 mei 2018

Vogelexcursie Vennebroek-Friescheveen

In het kader van de Nationale Vogelweek wordt de excursie georganiseerd door Vennebroek-Friescheveen, een uiterst gevarieerd gebied met bomenlanen, oud bos, moeras en water. Daarmee samenhangend is er een grote variatie aan vogelsoorten. Er wordt aandacht besteed aan gedrag en geluid van de vogels. Gebruik van een verrekijker wordt aanbevolen. Leiding door gidsen van de Vogelwerkgroep. De excursie start bij de hoofdingang van landgoed De Braak (bij Hoofdweg 266) te Paterswolde (direct ten noorden van de bebouwde kom). Daar is ook gelegenheid voor parkeren.

Start om 8.00 uur, einde rond 10.30 uur. Kosten volwassenen € 2,-, kinderen € 1,-

Graag aanmelden bij Leo Stockmann,
T: 050-3095304,

glstockmann@hotmail.com

Zondag 10 juni 2018

Slootjesmiddag voor kinderen

Dat belooft weer een spannende gebeurtenis te worden. Kinderen vangen met schepnetten allerlei diertjes uit het water en doen die in waterbakken. Zo kun je ze van dichtbij goed bewonderen. Maar hoe heten ze? Met behulp van zoekkaarten kun je de namen te weten komen. Na afloop worden de diertjes weer teruggezet in het water. Locatie en tijd worden nader bekendgemaakt.

Zondag 17 juni 2018

Wandelen en fietsen door de Onlanden

Vorig jaar oktober was de fietstocht door de Onlanden een succes. Er was door een aantal personen ook het verzoek om in een wat vroegere periode van het jaar het gebied te gaan bezoeken. Dat doen we nu. We fietsen naar De Onlanderij (Natuurmonumenten) op de hoek Madijk/Zanddijk. Vanaf daar gaan we een wandeling van 5 km maken langs ruig grasland, moeras, slenk en open water. Aandacht zal er zijn voor planten en vogels. Neem uw verrekijker mee. Na afloop van de wandeling zouden we naar de nieuwe uitkijktoren bij het Beeld kunnen fietsen om de toren (25 meter hoog!) te gaan beklimmen. Met boven ruim uitzicht rondom!

Vertrek: 9.30 uur op de fiets vanaf het Kampje. Start wandeling 10.00 uur vanaf de Onlanderij. Leiding Leo Stockmann. Neem wat te eten en drinken mee.

Graag aanmelden bij Leo Stockmann,
T: 050-3095304,
glstockmann@hotmail.com

Zondag 23 september 2018

Fietstocht kloosterterrein Yesse te Essen (bij Haren)

De fietstocht 'Yesse tussen Hunze en Aa' is een tocht rondom het kloosterterrein, met zeer uiteenlopende landschappen (o.a. Hunzezone en Hoornsediep) met veel archeologie. De lengte van deze boeiende tocht is ca. 30 km. Leiding Hans Punte. Klooster Yesse is vorig jaar in het nieuws geraakt door het spannende boek 'Verborgene erfenis van klooster Yesse' een misdaadroman van Hein Bloemink uit Haren.

Vertrek per fiets om 9.30 uur vanaf het Kampje, centrum Eelde. Om 10.00 uur beginnen we de tocht op het bezoekerscentrum Yesse.

Excursiekosten bedragen € 3,- Neem wat te eten en drinken mee.

Graag aanmelden bij Leo Stockmann,
T: 050-3095304, of
glstockmann@hotmail.com

Dinsdag 9 oktober 2018

Lezing over Iran door Arnold Pilon

Wereldreiziger Arnold Pilon hield in januari 2014 voor ons een indrukwekkende lezing over Bhutan. Hij doorkruiste meerdere jaren geleden tweemaal het land met zijn oude Jaguar. Er is ook mooie

natuur in Iran en uiteraard zal de oude Perzische beschaving aan de orde komen. Locatie: Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4, Paterswolde, Aanvang: 20.00 uur
Zie ook de info op de site van IVN Eelde-Paterswolde

Tureluur
Foto: Jan
Westerhof

Activiteiten IVN Zuidlaren

Woensdag 4 april 2018

Ledenvergadering

Na de pauze laat JanSiem Rus aan de hand van enkele historische kaarten de ontwikkelingen van het landschap rondom Zuidlaren zien.
20.00 uur De Ludinge
Alleen voor leden en donateurs

Zondag 8 april 2018

Stinzenplanten in de Heemtuin van Muntendam

Excursie o.l.v. Adri Akkerman
Start 10.00 uur bij de Dorpskerk in Zuidlaren; start excursie 10.30 uur Heemtuin Muntendam, Nieuweweg 127, Muntendam

Woensdag 11 april 2018

Heel Drenthe zoemt

Lezing door Joop Verburg
20.00 uur De Ludinge

Zondag 6 mei 2018

Vogelexcursie Zuidlaardermeer

Start 10.00 uur Kerk Noordlaren

Woensdag 23 mei 2018

Excursie Wedbroeken door Florawerkgroep

Start 19 uur, parkeerterrein aan de Zuidlaarderweg to Camping Het Veenmeer

zondag 10 juni 2018

Slootjesdag voor kinderen

Meer informatie in het volgende nummer van Natuurlijk Zuidlaren

woensdag 13 juni 2018

Excursie naar de boerderij van Peter Harry Mulder in Muntendam

Start 19 uur Dorpskerk Zuidlaren of 19.30 uur in Muntendam

Zondag 24 juni 2018: Excursie. Bomen in het arboretum Assen

Verzamelen om 10.00 uur op de carpoolplaats in Westlaren aan de N34.

Uit de krant

Het plagiaat van Beethoven

Met een vriend wandel ik tegen de avond anderhalf uur door het kleinschalig landschap bij Tynaarlo, in Drenthe.(...)

Nu horen en zien we vogels. In de bosranden en houtwallen zingen zanglijsters, spreeuwen, diverse soorten mezen, groenlingen en

geelgorzen. Die laatste zingen de openingstonen van Beethovens Vijfde: "Tsie tsie tsie tsjèèèèh".

Waarschijnlijk was de geelgorz er eerder mee en heeft Beethoven plagiaat gepleegd. Geelgorzen zijn zaadetende zangvogels die het niet overal zo goed doen, maar in Drenthe juist wel. Vanaf februari zitten de mannetjes op de uitkijk en zingen ze de Vijfde. Ze zijn vrij gemakkelijk te vinden in de boomkruinen, want die zijn nog bladerloos en met de avondzon erop vlammen de geelgorzen kanariegeel op.

Foto: Koos Dijksterhuis

Uit: Trouw, Natuurdagboek 16 maart 2018, Koos Duiksterhuis

AUTOBEDRIJF
HAZENBERG B.V.

REPARATIE/ONDERHOUD, AIRCOSERVICE,
VERKOOP NIEUW/GEbruikt, TANKSTATION AVIA, WASBOXEN,
PECHHULP/TRANSPORT/BERGING, AUTOSCHADE.

Oude Asserstraat 32, Oude Asserstraat 19, Asserstraat 1
9481 BL Vries
Tel. : (0592) 54 12 12
Fax : (0592) 54 40 56

K.v.K.: 04035343000
www.autobedrijf-hazenbergnl
info@autobedrijf-hazenbergnl

Colofon IVN Vries

Bestuur

Voorzitter

(Algemene zaken, PR en ledenwerving)

Kor Mulder

kormulder@kpnmail.nl

T : 0592 544 139

Secretaris

Kees Langeveld

Houtwallen 17, 9481 ER Vries

secretariaat.ivnvries@gmail.com

T : 0592 543 951

Penningmeester

Dick Koelewijn

penningmeester.ivnvries@gmail.com

T : 0592 543 317 of 06 5389 2229

Bankrek.nr: NL19RABO0366 5693 09

Bestuursleden

Sipke Sikkes

(plv.voorzitter)

sikkesvanelk@hetnet.nl

T: 0592 543497

Redactie Kornoelje

Heim Meijerink

hpmeijerink@hetnet.nl

Ina Maring

cmmaring@kpnplanet.nl

Annemarie de Vries

annemarie@mozartlaan.eu

Esakkers 2, 9481 CG Vries

T: 0592 544 139

Druk: TPS Roden

Werkgroepen

1. De Vlindertuin

Wil Folkers; alkasa@home.nl

T : 0592 542 732

2. Vogels

Anne Hielke van der Meulen;

a.h.vd.meulen@gmail.com

T : 0592 315 924

3. Jeugdactiviteiten

Inneke Brouwer

icbrouwer@hetnet.nl

4. Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Wietske Jonker- ter Veld

wlterveld@hotmail.com

5. Stichting De Vriezer Holten

(v/h De Fledders)

Eelke Riemersma; T : 0592 543 818

eelke.riemersma@kpnplanet.nl

Activiteitencommissie

Kor Mulder; kormulder@kpnmail.nl

Sipke Sikkes; sikkesvanelk@hetnet.nl

Schoolprojecten

- De Vijverstee, OBS: Welterberg

Siebre Zijlstra; s.p.zijlstra@ziggo.nl

- De Holtenhoek, CBS: Holtveen

Sipke Sikkes; sikkesvanelk@hetnet.nl

Vormgeving Kornoelje:

Annemarie de Vries

Website beheerder:

Anne Hielke van der Meulen

Website:

www.ivn.nl/vries

foto Kornoelje voorzijde: © Erik van den Ham

Nieuwjaars/snertwandeling rond Yde

*Dorpsgids en verteller
Bernard Zwager*

Foto's: Dick Koelewijn

Baardmannetjes

Baardmannetjes bij het Lauwersmeer 28 oktober 2017

Foto: Jan Westerhof